

Pannie Jadwidze Tartównie kwoli

MIKOŁAJ SĘP SZARZYŃSKI

Pannie Jadwidze Tartównie (potym wojewodzinej ruskiej) kwoli¹

Piorunem strasznym obrzimy² pobite³,
Poważnych królów sprawy znamienite
Niech, kto chce, śpiewa: nam się, lutnio, mało
Pegazskich zdrojów⁴ wody pić dostało⁵.

Poezja

Bacha⁶ śpiewajmy, cicho pijącego,
Przy nim Cypryde⁷ i wojny pustego
Spokojne dziecka⁸, które zawždy swoją
Na rozpalonej skale ostrzy zbroję.

Miłość, Wino

Powiedzmy k temu żartobliwe zdrady
Leśnych Satyrów⁹ na śliczne Dryady¹⁰,
Albo płacz śmieszny nieważnej ciężkości,
Która przy trudnej tuż chodzi miłości.

I was, nadobne Nimfy¹¹, wspomieniemy¹²,
A zawsze ciebie naprzód przed inemi,

Rzeka, Wierzenia, Woda

¹Wiersz adresowany jest do Jadwigi, córki chorążego lwowskiego Jana Tarły, która w owym czasie była bardzo popularną osobą, o której rękę starano się wielu mężczyzn nie tylko dzięki jej urodzie, ale także dzięki okazałemu posagowi. Na podstawie tego wiersza wymyślono nieszczęśliwy romans Mikołaja Sępa Szarzyńskiego z Jadwigą. Stał się on podstawą noweli Adama Krechowickiego *Tartówna* (1896) i dramatu Bronisława Grabowskiego *Jadwiga Tartówna* (1899). Zob. Mikołaj Sęp Szarzyński, *Poezje zebrane*, Warszawa 2001, s. 181-182. [przypis edytorski]

²*obrzimy* — starop. olbrzymy. [przypis redakcyjny]

³W wersji tym zawarta jest aluzja do walki olbrzymów przeciwko Zeusowi i bogom olimpijskim. Giganci zostali pobici piorunem Zeusa. Gigantomachia została opisana w *Metamorfozach* Owidiusza, który podobnie jak Szarzyński pod wpływem miłości zaczął opiewać inny temat. Zob. Owidiusz *Mitoski (Amores)*. [przypis edytorski]

⁴*Pegazkich zdrojów* — w mit. gr. na wzgórzu Muz, gdy Pegaz uderzył kopytem w skałę, wypłynęło źródło Hippokrene, które daje poetom natchnienie. „Pegazkie zdroje” czy „hipokreńska bania”, z których piją poeci to motyw często przewijający się w ówczesnej poezji. Zob. wiersz Jana Andrzeja Morsztyna *Do swoich ksiązek (Dokąd się, moja lutni, napierasz skwapliwie?)*. [przypis edytorski]

⁵Autor pisze o tym, że ponieważ nie pił zbyt wiele ze źródła natchnienia poetyckiego nie ma śmiałości, by napisać utwór o tematyce mitologicznej (gigantomachia, zob. wers 1) czy rycerskiej („Poważnych królów sprawy znamienite...”). [przypis edytorski]

⁶Bachus a. Bakchus — rzymski bóg wina, patron poezji biesiadnej, Dionizos u Greków. Tutaj Bakchus pokazany jest jako spokojny, „cicho pijący”. Tak samo przedstawia go w *Pieśniach* Horacy. [przypis redakcyjny]

⁷Cypryda — jedno z przezwisk Wener, czczona na wyspie Cyprze. [przypis redakcyjny]

⁸Amor, Cupido, po grecku Eros, syn Afrodyty, przedstawiany w postaci chłopięcia skrzydlatego, wypuszczającego z łuku strzały miłości; szyk przestawny; powinno być: wojny spokojne pustego dziecka; *puste* — tu: bez troskie, swawolne, niepoważne. [przypis redakcyjny]

⁹Satyry — przekorne bożki. [przypis redakcyjny]

¹⁰Dryady — boginki leśne. [przypis redakcyjny]

¹¹Nimfy — bóstwa leśne i wodne. [przypis redakcyjny]

¹²*wspomieniemy* — od starop. *wspomionąć* (dawn. *wspomięnąć*), *wspomienię* a. *wspomionę*; dziś wspomnieć. [przypis redakcyjny]

Którą Dniestr rybny, którą Wisła sobie
Biorą (lecz z krzywdą¹³ oba) ku ozdobie.

Długi na kresie co krótkim Strwiąż¹⁴ płynie,
Że cię wychował, prawdziwie tym słynie,
Pewien w tej mierze i oceanowi
Sławy nie stąpić, tysiąc¹⁵ Nimf królowi.

Niedarmo hardy: jawnie to baczymy,
Jako ty kwitniesz dary ozdobnymi;
Zrównałaś stanem w wstydliwą Dyana¹⁶,
Zrównałaś twarzą z Wenerą¹⁷ różaną.

Mniejsza od ciebie Pallas¹⁸ w obyczajach,
W każdej¹⁹ twej sprawie Charis²⁰ się znać daje,
I zdumiewa się Helikon²¹ uczony,
Gdy liliana²² ręką bijesz w strony.

Ozdobo ziemi²³! szczęśliwy, szczęśliwy,
Komu cię Pan Bóg naznaczył życzliwy;
Komu cię Hymen²⁴ słowy statecznymi
I pochodniami przyłączy wiecznymi.

Kobieta

¹³z *krzywdą* — niesłusznie. [przypis redakcyjny]

¹⁴Strwiąż — rzeka, lewy dopływ Dniestru, w ziemi Przemyskiej, przepływająca przez wieś rodzinną Tarłówny; zwykły szyk wyrazów byłby: Długi Strwiąż, co płynie na krótkim kresie...; wpływ składni łacińskiej. [przypis redakcyjny]

¹⁵dop. l. mn.: pewien w tej mierze nie ustąpić sławy i oceanowi, królowi tysięcy nimf. [przypis redakcyjny]

¹⁶Dyana — u Rzymian bogini łowiectwa. [przypis redakcyjny]

¹⁷Wenera — u Rzymian bogini miłości. [przypis redakcyjny]

¹⁸Pallas — Atena (Minerwa) u Greków ukochana córka Zeusa, szczególniejsza opiekunka Aten, bóstwo wpływowo. [przypis redakcyjny]

¹⁹W *każdej* — w każdej; taka forma stale występuje u Sępa Szarzyńskiego. [przypis redakcyjny]

²⁰Charis — u Greków bogini wdzięku niewieściego. [przypis redakcyjny]

²¹Helikon — góra w Grecji (Beocji), poświęcona Muzom. [przypis redakcyjny]

²²*liliana* — liljową; neologizm autora. [przypis redakcyjny]

²³*ziemi* — dawn., dop. l. p. rzecz. r. ż. z osn. spółgl. podniebienną. [przypis redakcyjny]

²⁴Hymen — bożek małżeństwa, syn Apollona. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pannie-jadwidze-tarolwnie-kwoli>

Tekst opracowany na podstawie: Mikołaj Sęp Szarzyński, Rytmy albo Wiersze polskie w wyborze, wyd. E. Wende i S-ka., Warszawa 1914

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.